

ЗБРОЯ ЯК ПРЕДМЕТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

На основі теорії права та адміністративного права розглянуто поняття та основні ознаки предмета адміністративно-правового регулювання, на підставі чого зроблено висновок, що предмет адміністративно-правового регулювання обігу та застосування зброї вміщує досить широке коло можливих і наявних правовідносин.

Ключові слова: предмет адміністративно-правового регулювання, правовідносини, адміністративні правовідносини, зброя, обіг зброї.

На основе теории права и административного права рассмотрено понятие и основные признаки предмета административно-правового регулирования, на основании чего сделан вывод, что предмет административно-правового регулирования обращения и применения оружия включает в себя достаточно широкий круг возможных и имеющихся правоотношений.

Ключевые слова: предмет административно-правового регулирования, правоотношения, административные правоотношения, оружие, оборот оружия.

On the basis of the theory of law and administrative law the concept and main features of the subject of administrative-legal regulation are considered, on the basis of which it is concluded that the subject of administrative-legal regulation of the circulation and use of weapons includes a fairly wide range of possible and existing legal relations.

Key words: subject of administrative-legal regulation, legal relations, administrative relations, weapons, circulation of weapons.

Вступ. Зброя є невід'ємним засобом сучасного суспільства. Із моменту виникнення на планеті Земля «людина розумна» розпочала боротьбу за виживання, основним засобом досягнення чого стала зброя та інші засоби «розумної діяльності» людини. За допомогою зброї людина здобувала їжу, боролася з конкурентами в дикій природі та собі подібними за домінування на території, матеріальні цінності, жінок тощо.

Зрозуміло, що в умовах сьогодення не всі люди ходять зі зброєю, однак вони продовжують її широко використовувати з метою полювання, спорту, задоволення культурних інтересів, самооборони, забезпечення правоохоронної діяльності і, на жаль, для вбивства таких же людей, зокрема найактивніше – у період ведення війн. Так, зброя є об'єктивною реальністю, що потребує правового, насамперед у період мирного часу, адміністративно-правового врегулювання.

Упродовж останніх років між урядами в цілому світі ведуться переговори щодо боротьби з незаконним розповсюдженням ручної вогнепальної зброї. Це питання розглядала Генеральна Асамблея ООН, зокрема виголошувалися доповіді, висувалися рекомендації, ухвалювалися резолюції. Проте, як зазначають критики, коли брати до уваги лише торгівлю на чорному ринку, тоді залишаються в тіні головні постачальники та покупці зброї – самі уряди. Межу між законною та незаконною торгівлею визначити досить важко. У багатьох випадках зброєю, яку продають нелегально, колись придбали законним шляхом. Часто військове спорядження, куплене для армії чи поліції, викрадають, а тоді збувають на чорному ринку. Нічого дивного, що далі його перепродають без відома чи дозволу виробника [1, с. 54].

В одній зі статей журналу «Нагляд за обігом зброї в наш час» говориться: «Національні уряди мають не лише підтримувати боротьбу з незаконною купівлею-продажем легкої зброї, а також проаналізувати свою роль у нинішньому легальному обігу бойової техніки». Хоча багато хто сподівається, що держави застосують суворих заходів щодо торгівлі ручною вогнепальною зброєю. Так, один журналіст зазначив: «Тоді як п'ять постійних членів Ради Безпеки ООН нагля-

дають аж за понад 80 відсотками всесвітньої торгівлі озброєнням, мабуть, не варто із захопленням сподіватися якихось рішучих дій» [2].

Контроль за напливом вищезгаданих видів зброї ускладнюється й тим, що ці знаряддя порівняно легко виготовляти. Сьогодні лише більше десяти країн можуть продукувати таку складну бойову техніку, як танки, літаки чи військові кораблі, натомість легке озброєння випускають понад 300 підприємств у близько 50 державах. Зростання й без того значної кількості виробників вогнепальної зброї сприяє не лише поповненню державних арсеналів, а й відкриває до неї ширший доступ ополченням, повстанським групам і злочинним організаціям» [2]. Тому зрозуміло, що виникає питання щодо врегулювання обігу зброї, а це не можна зробити без теоретичного осмислення поняття зброї як предмета адміністративно-правового регулювання. Адже здебільшого за допомогою саме норм адміністративного права відбувається регулювання зазначеної сфери.

За загальною теорією права, предмет правового регулювання передбачає сукупність якісно однорідних суспільних відносин, урегульованих правовими нормами [3, с. 381], це конкретні вольові суспільні відносини, що регулюються правом чи об'єктивно потребують правового регулювання [4, с. 418].

Професор О. Скакун зазначає, що предмет правового регулювання вказує на те, на яку сферу (або коло) суспільних відносин спрямовано вплив норм права, зокрема диспозицій (прав і обов'язків), а також це умовне виокремлення відособленого кола (сукупності) суспільних відносин, що мають єдину якість і потребують упорядкування. Зазначене дає змогу узагальнити норми права, які регулюють коло суспільних відносин у певній сфері, у таку нормативну спільність, як галузь права [5, с. 382]. Предметом правового регулювання є ті відносини, які піддаються правовому впливу. Вони мають бути, по-перше, стійкими, тобто повторюватися в подіях і діях людей, по-друге, припускати можливість правового контролю за ними з боку держави, по-третє, необхідною є об'єктивна потреба у врегулюванні [6].

Підкреслимо, що публічне право – це підсистема права, що регулює державні, міждержавні й суспільні відносини. Предмет регулювання публічного права – галузь «державних справ»: сфера устрою і діяльності держави як публічної влади, всіх публічних інститутів, апарату держави, адміністративних відносин, державної служби, кримінального переслідування та відповідальності, принципів, норм та інститутів міждержавних відносин і міжнародних організацій і т. ін. [7].

Таким чином, предметом адміністративно-правового регулювання обігу та застосування зброї є всі можливі суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються в цій сфері на основі норм адміністративного права.

До властивостей предмета правового регулювання належать такі ознаки: суспільні відносини мають вольовий характер, тобто право регламентує лише свідомі та вольові дії людей (психічнохворі, обмежені в дієздатності особи, люди під гіпнозом не можуть усвідомлювати своїх дій, а тому їхня поведінка не може регулюватися нормами права), право регулює лише ті суспільні відносини, що об'єктивно потребують регуляції та можуть бути об'єктом такого регулювання, право регулює найбільш важливі суспільні відносини, що мають значення для всіх суб'єктів правовідносин [4, с. 418].

Сфера обігу та застосування зброї об'єктивно потребує адміністративно-правового регулювання з боку суб'єктів публічного адміністрування та є об'єктом такої діяльності. При цьому норми адміністративного права, які забезпечують обіг і застосування зброї, поширюють свій вплив лише на дієздатних і деліктоздатних суб'єктів у відносинах у цій сфері.

Окреслюючи предмет певної сфери регулювання, потрібно пам'ятати, що предмет адміністративного права становлять суспільні відносини, які виникають із метою реалізації і захисту прав громадян, створення нормальних умов для функціонування громадянського суспільства й держави. Такі відносини пов'язані з: 1) діяльністю органів виконавчої влади; 2) внутрішньоорганізаційною діяльністю інших державних органів, підприємств, установ, організацій; 3) управлінською діяльністю органів місцевого самоврядування; 4) здійсненням іншими недержавними суб'єктами делегованих повноважень органів виконавчої влади; 5) здійсненням правосуддя у формі адміністративного судочинства [8, с. 393]. Тобто виокремлення предмета правового регулювання здійснюється з метою реалізації та захисту прав громадян, нормалізації функціонування держави та громадянського суспільства у сфері обігу й застосування зброї.

Таким чином, предмет адміністративно-правового регулювання у сфері обігу та застосування зброї, з одного боку, складають суспільні відносини щодо придбання, зберігання, обліку, перевезення, виробництва, ремонту, реалізації, користування, носіння, колекціонування, передавання, експорту, імпорту, ввезення, сертифікації, транзитного перевезення та вивезення з тери-

торії України зброї та її основних частин (оскільки ці складники є елементами обігу) та застосування вогнепальної, пневматичної, холодної й охолощеної зброї, а з іншого – відносини щодо захисту свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Оскільки адміністративно-правове регулювання обігу та застосування зброї в Україні базується на правових нормах, владних приписах держави, слід зазначити, що обіг зброї на території України потребує законодавчого вдосконалення. Так, є проект Закону «Про зброю», поданого народними депутатами України – членами Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності В. Мойсиком, О. Бандуркою, М. Маркуш, В. Нечипоруком, С. Сінченком та іншими для регулювання правовідносин, що виникають в обігу в Україні вогнепальної, пневматичної, холодної зброї та бойових припасів, що спрямований на захист життя та здоров'я громадян, власності, охорону громадського порядку і громадської безпеки, природи і природних ресурсів, зміцнення міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю та незаконним розповсюдженням зброї [9].

Висновки. Отже, предмет адміністративно-правового регулювання обігу та застосування зброї вміщує досить широке коло можливих і наявних правовідносин. Викладене вище дає можливість сформулювати такі висновки щодо предмета адміністративно-правового регулювання обігу та застосування зброї в Україні:

- предметом адміністративно-правового регулювання обігу та застосування зброї є всі можливі суспільні відносини, що виникають, змінюються і припиняються в цій сфері;
- виокремлення предмета правового регулювання здійснюється з метою реалізації та захисту прав громадян, нормалізації функціонування держави й громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Діденко С.В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні: дис... док-ра. юрид. наук: 12.00.07. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2016. 384 с. URL: http://www.vmurol.com.ua/upload/Naukovo_doslidna%20robota/Specradi/Didenko/Didenko_aref.pdf
2. Чи вдасться успішно контролювати обіг зброї? *WOLJW*. 2016. URL: <http://wol.jw.org/uk/wol/d/r15/lpk/102001203>.
3. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник. Вид. 4-те, допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2013. 524 с.
4. Теорія держави та права : підручник / Є.О. Гіда, Є.В. Білозьоров, А.М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є.О. Гіди. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2011. 576 с.
5. Музичук О.М. Уточнення сутності категорії «правовий статус» суб'єкта адміністративно-правових відносин та його елементного складу. *Форум права*. 2008. № 1. С. 316–321.
6. Предмет і метод правового регулювання. *PRAVOVEDENII. Юридичний портал*. URL: http://opravovedenii.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=36:predmet-imetod-pravovogo-regulyuvannya&catid=7&Itemid=2.
7. Публічне і приватне право. *READBOOKZ*. 2014. URL: <http://readbookz.com/book/176/5808.html>.
8. Адміністративне право України : підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, О.В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю.П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
9. Про зброю: проект Закону України № 3069 від 22 серпня 2008 року. *SHOOTING-UA*. 2008. URL: http://www.shooting-ua.com/zakon/zakon_12.htm.